

Opinnäytetyö (AMK)

AKITIS14

Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelma

2016

Mika Kähkönen

KIRJASTOJEN JA KOLMANNEN SEKTORIN YHTEISTYÖ TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMISESSÄ

Mika Kähkönen

KIRJASTOJEN JA KOLMANNEN SEKTORIN YHTEISTYÖ TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMISESSÄ

Tämä kvalitatiivinen tutkimus käsittelee kirjastojen ja kolmannen sektorin yhteistyötä kirjastojen tapahtumatuotannossa. Etelä-Karjalan Heilikirjastojen (Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Imatra, Lappeenranta, Taipalsaari, Lemi, Savitaipale) tapahtumatoiminnasta vastaavalle henkilökunnalle tehtiin kysely aiheesta, tarkoituksena selvittää tyypillisiä käytäntöjä kolmannen sektorin kanssa tapahtuvassa tapahtumayhteistyössä. Tutkimuksessa sivuttiin myös niin sanottua neljättä sektoria, koska se vaikuttaa olevan nousussa olevan vapaaehtoistyön ja kansalaisvaikuttamisen muoto.

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan yksityisen ja julkisen sektorin rinnalla olevia järjestäytyneitä toimijoita. Näitä ovat kansalaisten muodostamat ja johtamat yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt. Kolmas sektori on 1960–1970-lukujen poliittisen ja sosiaalisen tilanteen aiheuttaman järjestötoiminnan hiipumisen jälkeen noussut 2000-luvulla merkittäväksi osaksi yhteiskuntaa.

Kyselyn vastauksista ilmeni, että kokemukset yhteistyöstä kolmannen sektorin kanssa ovat pääsääntöisesti positiivisia ja molempia osapuolia hyödyntäviä. Kirjastot näyttävät kärsivän resurssipulasta henkilöstön suhteen ja yhteistyö kolmannen sektorin kanssa vaikuttaisi olevan kirjaston työmäärää helpottava asia.

Kolmannen sektorin kanssa tehtävän tapahtumayhteistyön tarkoituksena ei ole siirtää kirjastoammatillisen henkilöstön työtä vapaaehtoisvoimin tapahtuvaksi, vaan tukea monesti resurssipulasta kärsivien kirjastojen erityisosaamista tarvitsevia toimintamuotoja.

Kirjastojen tapahtumatuotanto on viime vuosien aikana lisääntynyt valtavasti ja kirjasto nähdään paitsi perinteisenä lainausta ja tietopalvelua tuottavana yksikkönä, myös uudenlaisten palvelumuotojen tuottajana sekä yhä enenevässä määrin kaikille julkisena, ilmaisena tilana.

ASIASANAT:

kirjastot, yhdistykset, järjestöt, kolmas sektori, neljäs sektori, tapahtumatuotanto

Mika Kähkönen

COOPERATION BETWEEN THE LIBRARY AND THE THIRD SECTOR IN EVENT PRODUCTION

The subject of this qualitative research is cooperation between the library and the third sector in event production.

The personnel in charge of these activities at the South Carelian Heilikirjasto (including Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Imatra, Lappeenranta, Taipalsaari, Lemi, Savitaipale) were inquired about the subject, in purpose to clarify the typical procedures of cooperation, concerning the third sector.

The research also discusses of the so called fourth sector, because it seems to be a form of increasing voluntary and civil activities.

The third sector means working side by side with the private and official sector. They are, for example, organizations, cooperatives and foundations, formed and managed by individual citizens. After the diminishing organizational activities caused by the political and social situations in the 1960's and 1970's, the third sector has a remarkable part of the society in the 2000's.

On the grounds of the replies of the inquiry, it became obvious that the experience of the cooperation with the third sector is mostly positive, and it benefits both parties. The libraries seem to suffer from a lack of personnel and the cooperation with the third sector appears to relieve their workload.

The purpose of the cooperation in event production the third sector is not to delegate the work of professional library employees to volunteers, but support the forms of activities, which require special skills and make the work of libraries easier, as they often suffer a lack of personnel.

The event production of libraries has over the past few years increased enormously. The public experiences the function of the library not any more as a unit, traditionally lending out books and giving information, but also as an up-to-date-producer of new forms of services, and also rather more as a public space, open, free and attainable for everyone.

KEYWORDS:

libraries, the third sector, the fourth sector, event production

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KOLMAS SEKTORI	9
2.1 Ominaispiirteet	9
2.2 Yhteistyö julkisen sektorin kanssa	11
2.3 Yleinen kirjasto ja kolmas sektori	12
2.4 Neljäs sektori	12
3 KIRJASTOPALVELUT	14
3.1 Lakisääteinen peruspalvelu	14
3.2 Palveluiden kehittäminen	15
3.3 Tapahtumat osana kirjastopalveluja	16
4 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -MENETELMÄ SEKÄ TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	18
5 KIRJASTOJEN JA KOLMANNEN SEKTORIN TAPAHTUMAYHTEISTYÖ	20
5.1 Kolmas sektori tapahtumien järjestäjänä	20
5.2 Tapahtumayhteistyö	21
5.3 Kirjasto tilana	24
5.4 Tapahtumien markkinointi	25
5.5 Hyvät käytännöt	26
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	29
LÄHTEET	32

LIITTEET

Liite 1. Kysely

TAULUKOT

Taulukko 1. Etelä-Karjalan Heilikirjastojen tilastoja 2015 (Suomen yleisten kirjastojen tilastoja 2016.)

1 JOHDANTO

Yleisten kirjastojen tehtäväkenttä on laajentunut viimeisen vuosikymmenen kuluessa entistä toiminnallisempaan suuntaan. Aineistokokoelman, lainaamisen, tietopalvelun ja lehtisalin lisäksi kirjasto tarjoaa nykyisin esimerkiksi paljon tapahtumia. Työnkuva on muuttunut ja edellä mainittujen palveluiden kuten lainaamisen ja tietopalvelun lisäksi näyttää siltä, että kirjastoammattilaisen olisi nykyisin hallittava myös tapahtumien järjestämiseen liittyvät käytännöt.

Tapahtuman määritelmä on selkeä. Tapahtuma on mikä tahansa tilaisuus, pienistä yksityisistä tilaisuuksista aina suuriin massatapahtumiin saakka. Tapahtumat voivat olla organisaation sisäisiä tai ulkoisia ja niiden tarkoituksena on saada tuloksia aikaan. Tapahtumalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi messuja, markkinoita, kilpailuja, konsertteja tai lähes mitä tahansa yleisötilaisuuksia. Tapahtuman voi järjestää yksityinen henkilö, yritys tai yhdistys. Tapahtumien avulla ihmiset kootaan yhteen jotain tarkoitusta varten tiettyyn paikkaan ja aikaan. (Korhonen ym. 2015, 7.)

Tapahtumilla on alku ja loppu ja niiden välissä on järjestettyä ohjelmaa. Tapahtumat ovat ainutkertaisia ja niissä on ritualistisia piirteitä. Selkeimpänä esimerkkinä ritualistisesta toiminnasta on häätjuhla pukuineen, ruokineen, puheineen ja perinteisine käyttäytymismalleineen. Tapahtumat ovat tavoitteellista toimintaa ja niiden järjestämiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta. (Balden ym. 2012, 3-8.)

Suomen yleisissä kirjastoissa järjestettiin vuonna 2014 tapahtumia kaikkiaan yli 32 000 ja niihin osallistui lähes 812 000 henkilöä. Tapahtumien, kuten kirjailijailtojen, lukupiirien, konserttien, luentojen ja nukketeatteriesitysten määrä kasvoi 16 % ja osallistujamäärä 7 % edellisvuodesta. Lisäksi kirjastoissa järjestettiin yli 6200 näyttelyä sekä yli 22 000 käyttäjäkoulutusta (26 000 tuntia). Kasvu on suuri, sillä esimerkiksi vuonna 2012 tapahtumia järjestettiin hieman yli 23 000. (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2016.)

Vuoden 2015 tilastot osoittavat, että kasvu tapahtumien määrässä on edelleen jatkunut. Vuonna 2015 tapahtumia yleisissä kirjastoissa järjestettiin yli 34 000 ja niihin osallistui yli 860 000 henkilöä. Myös näyttelyiden ja käyttäjäkoulutusten määrä on edelleen ollut kasvussa. (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2016.)

Yleisten kirjastojen neuvoston (YKN) Kansalaisen kirjasto -lehtisessä kerrotaan kirjaston ammattiosaamisen muuttuvan ympäristön muuttuessa. Muiden alojen osaajia hyödynnetään palveluja toteutettaessa, kirjaston tiloja tarjotaan eri toimijoiden tapahtuma- ja neuvontakäyttöön ja tiloja käytetään yhdessä julkisten palvelujen, kansalaisjärjestöjen ja kulttuurituottajien kanssa (YKN 2016, 16-17). Tämä on kirjaston tulevaisuutta ja jo nykyisyyttä.

Kirjastoalalla kuulee usein mietittävän, miksi yleisistä kirjastoista on tullut paljon muuta kuin aineiston lainaamiseen ja tietopalveluun keskittynyt sivistyksen tyyssija. Kunnan haastava taloustilanne heijastuu usein myös kirjastoon. Näissä tilanteissa määrälliset mittarit, kuten aineistonlainausluvut ja kävijämäärät näyttäisivät olevan päättäjille tärkeämpiä kuin esimerkiksi kirjaston sivistystehtävä. Kirjaston täytyy osoittaa, että sen palveluita tarvitaan. Tämä osoitetaan asiakkaiden lukumäärällä. Asiakkaiden tarve kirjastonkäyttöön on muuttunut ja heille pitää tarjota uusia palvelumalleja ja houkutellessa kirjastoon, esimerkiksi tapahtumilla. Tapahtumien järjestäminen on osa kirjaston brändäystä ja markkinointia (Korhonen ym. 2015, 7).

Vaikuttaa siltä, että kirjaston tapahtumat tehdään niukoilla niin rahallisilla kuin henkilöstöllisillä resursseilla. Erityisesti pienillä paikkakunnilla resurssien niukkuus aiheuttaa usein sen, että kirjasto ei kykene järjestämään tapahtumia yksin, ilman ulkopuolista tukea. Tämän vuoksi kirjastoissa on käännytty kolmannen sektorin toimijoiden puoleen, jolloin kustannukset ovat kohtuullisia ja työmäärä ei kohtuuttomasti lisääntynyt. Helsingin kirjastojen johtaja Tuula Haavisto ei näe kiristyvässä taloustilanteessa muita vaihtoehtoja kuin vapaaehtoistyövoiman käyttämisen, vaikka alalle koulutettuja on työttömänä (Koivu 2013).

Kunnan ja kolmannen sektorin yhteistoiminnasta on kirjoitettu kirjoja ja raportteja, mutta suuri osa materiaalista keskittyy sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyöhön. Kolmannen sektorin ja kirjaston yhteistyöstä nimenomaan tapahtumien järjestämisessä ei ole tehty opinnäytteitä, tutkimuksia eikä siitä ole juuri kirjoitettu. Materiaali on vähäistä.

Sivuan tutkimuksessani myös neljättä sektoria. Se on käsitteenä niin uusi, että tietoa siitä on saatavilla vielä vähemmän kuin kirjaston ja kolmannen sektorin yhteistoiminnasta.

Tässä tutkimuksessa tarkoitukseni on selvittää kirjaston ja kolmannen sektorin yhteistyötä keskittyen tapahtumien järjestämiseen. Tarkastelussa pyrin ottamaan selvää minikälaista tapahtumatoimintaa kirjastot yhdessä kolmannen sektorin kanssa järjestävät,

minkälaisia kokemuksia kirjastoilla on yhteistyöstä, miten työnjako kirjaston ja kolmannen sektorin kesken muodostuu sekä yhteistyön eroja ja samankaltaisuuksia kirjastojen kesken.

Aihe kiinnostaa minua siksi, että kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö on osa Imatran kaupungin strategiaa, jonka johdosta Imatran kaupunginkirjasto on lisäämässä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

2 KOLMAS SEKTORI

2.1 Ominaispiirteet

Kolmannen sektorin tarkka määrittäminen on vaikeata, koska sen toimijoilla on useita erilaisia rooleja, tehtäviä ja organisoitumismuotoja. Myös kolmannen sektorin toimijoiden rahoituskäytännöt ja omistussuhteet vaihtelevat suuresti. Osa toimijoista on lähellä julkista valtaa ja rahoitusta, osa on niistä täysin riippumaton. (Heiskanen ym. 2015, 355.)

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan yksityisen ja julkisen sektorin rinnalla olevia järjestäytyneitä toimijoita. Näitä ovat kansalaisten muodostamat ja johtamat yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt. Suomalaiselle kolmannelle sektorille on tyypillistä yleishyödyllisyys, eettisyys, voittoa tavoittelemattomuus, riippumattomuus, yhteisöllisyys, solidaarisuus, yksilöllinen valinnanvapaus, joustavuus ja vapaaehtoisuus. Kolmannella sektorilla ihmiset järjestävät toiminnan itselleen ja muille. (Harju 2010, 15.)

Yksinkertaisimmillaan kolmas sektori rajataan markkinoiden, julkisen sektorin ja kotitalouksien väliin jääväksi alueeksi. Sen voi määritellä myös juridisin perustein yhdistyslain sekä muiden yleishyödyllisen toiminnan kriteereitä säätelevien lakien ja asetusten mukaan. (Heiskanen ym. 2015, 355, 359.)

Vaikka kolmatta sektoria tarkastellaan usein järjestelmän ja organisaatioiden tasolta alas ruohonjuuritasolle ja sen toiminta-alue nähdään virallisen vastakohtana, säädelään ja normitetaan kolmatta sektoria siis kuitenkin muun muassa julkisella valvonnalla ja lainsäädännöllä. Yhdistyslaki, osuuskuntalaki, säätiölaki sekä tietenkin kirjanpito- ja tilintarkastuslait velvoittavat kolmannen sektorin toimintaa. (Raninen ym. 2007, 42.)

Kolmannen sektorin vapaaehtoistoimintaa eivät kuitenkaan säätele esimerkiksi työpäivän irtisanomissäännöt, koska vapaaehtoisen toiminnan voi lopettaa milloin haluaa. (Raninen ym. 2007, 136.) Harrastustoiminnan ja työsuhteisen työn välistä rajaa tehtäessä on kuitenkin merkitystä sillä, tehdäänkö työtä toiminnan järjestäjän lukuun, saako järjestäjä siitä taloudellista hyötyä ja liittyykö työn tekemiseen ansiotarkoitus. Työsopimuslain soveltamista ei välttämättä sulje pois se, ettei ettei työn teettäjän tavoitteena ole taloudellisen tuloksen saavuttaminen. (Hietala ym. 2013,42.)

Patentti- ja rekisterihallituksen (2016) mukaan yhdistystoiminta on jäsenten yhteistä toimintaa yhteisen aatteen hyväksi. Suomalaisen yhdistymisvapauden mukaisesti yhdistys voi olla rekisteröity tai se voi toimia rekisteröimättömänä. Yhdistyksen aatteena voi olla yhteisen hyvän asian, ajatuksen tai vaikka harrastuksen edistäminen. Perustuslain (731/1999) 13 pykälässä on taattu yhdistymisvapaus, jonka mukaan jokaisella on oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan.

Kolmannen sektorin toiminnan määrittelyssä tulee esiin niin sanottu sosiaalinen pääoma ja sen merkitys taloudelliselle pääomalle. Sosiaalisen pääoman merkitys on se, että kolmannen sektorin toiminnan peruseriaate on yhteisöllisyyden vahvistaminen ja kansalaisten välinen yhteistoiminta. (Raninen ym. 2007, 43, 136.)

Mikään uusi asia kolmas sektori ei ole, vaan talkootyöt ovat olleet tavallisten kansalaisten arkea suomalaisen vapaaehtoistyön erityispiirteenä. Talkootöillä tarkoitetaan naapureille, yhdistyksille tai vastaaville yhteisön jäsenille ilman rahallista korvausta annettavaa työapua, tunnettuina esimerkkeinä heinäkorjuu ja rakennustyö. (Raninen ym. 2007, 22 ja Nykysuomen sanakirja 3 1983, 525.)

Kolmannen sektorin organisaatiot vaihtelevat suuresti. Kolmanneksi sektoriksi luetaan esimerkiksi naapuruusyhdistykset, urheiluseurat, virkistysyhdistykset, yhdyskuntien paikallisyhdistykset, avustusjärjestöt, kirkot, ammatilliset järjestöt, avustussäätiöt ja erilaiset hyvinvointiorganisaatiot. (Jyväskylän yliopisto 2016.)

Vielä vuonna 2004 voittoa tavoittelemattomia eli nonprofit-organisaatioita oli myös julkisella ja yksityisellä sektorilla, kuten kaupunginsairaala ja -teatteri (Vuokko 2004, 17). Näitä ei kuitenkaan pidä sekoittaa kolmannen sektorin toimijoihin ja reilussa kymmenessä vuodessa tilanne on muuttunut siten, että tulosvastuu on kasvanut näilläkin aloilla.

Voittoa tuottamattomat organisaatiot toimivat lähes poikkeuksetta palvelutoiminnan alalla ja ne tekevät jotain muuta kuin liikeyritykset tai valtiolliset laitokset. Nonprofit-instituutiot ovat ”ihmisen muuttumisen alkuunpanijoita” ja yksi niiden tehtävistä on ottaa vastuuta ja välittää, antaa ihmisille yhteisö ja yhteinen tarkoitus. (Drucker 2008, 10-12.)

Kuntien ja kolmannen sektorin yhteisöjen yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella on monia eri muotoja, jotka voidaan jakaa esimerkiksi yhteisiin organisaatioihin, ostopalveluihin

ja maksusitoumuksiin, yhteistoimintaan kuten yhteistyösopimukset ja yhteinen hanke-työ, avustuksiin sekä järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseen. (Möttönen & Niemelä 2005, 173-179.)

Patentti- ja rekisterihallituksen (2016) ylläpitämän yhdistysrekisterin mukaan elokuussa 2016 Suomessa toimi 138 535 yhdistystä ja 407 uskonnollista yhdyskuntaa.

2.2. Yhteistyö julkisen sektorin kanssa.

Kolmannen sektorin käyttö palvelujen tuottajana ei ole uusi ilmiö, vaan monien järjestöjen järjestämä palvelutoiminta on käynnistynyt jo aiemmin kuin vastaava kuntien tuottama toiminta. Vuosikymmenten aikana kolmannelta sektorilta on kehittynyt mittava palvelujen tuottaja ja myyjä etenkin sosiaalialalla. (Pihlaja 2010, 32.)

1960- ja 1970-luvuilla kolmatta sektoria edustavat järjestöt alkoivat jäädä valtiollisen sosiaaliturvan ja kunnallisten hyvinvointipalveluiden jalkoihin. Lisäksi radikaali poliittinen muoti pudotti yhden sukupolven pois kansalaistoiminnasta. Järjestötoimintaa pidettiin jäänteinä menneiltä ajoilta ja kansalaiset luottivat valtion ja kunnan pitävän heistä huolta. (Möttönen & Niemelä 2005, 15, 17.)

1990-luvulla taloudellisen laman myötä usko hyvinvointivaltion kestävyyskäsitykseen hiipui ja kansalaistoiminta aktivoitui. Sosiaalisten verkostojen, luottamuksen ja yhteistoimintaa säätelevien normien merkitys talouselämän toimivuudelle sekä terveydelle ja toimintakyvylle huomattiin. (Möttönen & Niemelä 2005, 18–19.)

Laman seurauksena 1990-luvun loppupuolella kunnat ja valtio uusivat strategista ajatteluaan ja kansalaistoiminta alkoi kiinnostaa kunnallisia toimijoita. Yhteistyötä oli toki aiemminkin, mutta nyt se laajeni ja se huomioitiin paremmin poliittisessa ja hallinnollisessa ajattelussa, strategioissa ja seutusuunnittelussa. Kolmatta sektoria alettiin pitää palveluiden potentiaalisina tuottajina siinä missä yrityksiäkin. (Möttönen & Niemelä 2005, 21.)

Vielä viime vuosikymmenen lopulla keskustelussa nousi esiin pelko siitä, että kolmannelle sektorille, vapaaehtoisella ja palkattomalla työllä, korvataan työpaikkoja (Rifkin, 1997, 250). Vapaaehtoistoiminta ja ammatillinen toiminta eivät kuitenkaan ole toistensa vastakohtia, vaan oman alansa ammattilaiset voivat vapaa-ajallaan osallistua vapaaehtoishankkeisiin ja käyttää siinä ammatillista osaamistaan (Raninen ym. 2007, 136-137). Pelosta huolimatta viime vuosikymmenen lopulla arveltiin myös niin, että mitä enemmän

palveluja vapaaehtoiset hoitavat, sitä enemmän tarvitaan palkattuja ammattilaisia hoitamaan vapaaehtoisten amatöörien koulutusta, ohjausta ja toiminnan organisointia. (Helander 1998, 131.)

2.3. Yleinen kirjasto ja kolmas sektori

Joillain paikkakunnilla asukkaat ovat vapaaehtoisvoimin avanneet ja ylläpitävät jo lakautettuja kirjastoja. Vaikka vapaaehtoisvoimin ylläpidetyillä kirjastoilla on tärkeä sosiaalinen ja yhteisöllinen merkitys, eivät ne kuitenkaan korvaa kirjastoja, joissa on ammattitaitoinen henkilökunta, uusiutuva aineisto ja nykyaikaiset tietoverkkoyhteydet. (Dromberg & Sipilä, 1998, Säärelän 2011, 8 mukaan.)

Helsingin kaupunginkirjasto on ollut edelläkävijä kolmannen sektorin kanssa tehdyssä yhteistyössä: 1970-luvun alussa Töölön sivukirjastoa alettiin kehittää kulttuurikeskuksen suuntaan ja siellä oli kokoontumistiloja esimerkiksi yhdistyksiä ja kouluja varten. (Laakso 2010, 182–183.)

2.4. Neljäs sektori

Kolmannen sektorin rinnalle on kehittynyt epävirallinen neljäs sektori, eli yksilöt, kuten perheet, kotitaloudet, naapuriapu, ihmissuhteet ja löyhät sosiaaliset verkostot. (Vallin 2015, 7, Heinonen 2001, 139). Raninen ym. (2007, 49) määrittelee neljännen sektorin täysin organisoitumattomaksi toiminnaksi.

Neljäs sektori on kansalaistoiminnan alue, joka organisoituu perinteisen järjestötoiminnan ulkopuolella. Tämä toimintaan keskittyvä aktivismi on nousussa ja kansalaiset ovat siinä ottamassa tähän asti edustukselliselle päätöksenteolle, julkisvallalle ja kolmannelle sektorille kuuluneita tehtäviä itselleen. (Kaupunkiaktivismi 2016.) Joissain tapauksissa kolmannen sektorin toimijoista etenkin yhdistykset on sijoitettu osaksi julkista sektoria, mutta neljäs sektori on siis selkeästi kotitalouksiin ja lähiyhteisöihin pohjautuva epävirallinen toimija, jonka taustalla ei ole välittömiä juridisia tarpeita. (Helander 1998, 23–25.)

Mäenpää (2014, 40–41) mainitsee neljännen sektorin ”jonkinlaisena kansalaissektorina”. Jonkinlaisena siksi, että neljännen sektorin määritelmä eroaa eri tutkimusten välillä. Kansalaissektori ja kuluttajasektori ovat kuitenkin yleisimmät versiot eri variaatioineen. Neljännessä sektorista voidaan puhua esimerkiksi media-, kulttuuri- ja kansalaissektorina. Toisin sanoen määritelmiä on lukuisia ja ne kaikki käytännössä viittaavat ainakin jossain määrin kuluttajiin tai kansalaisiin.

3 KIRJASTOPALVELUT

3.1. Lakisääteinen peruspalvelu

Unescon, eli Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, yleisten kirjastojen julistuksen (1994) mukaan yleinen kirjasto on paikallinen tietokeskus, joka tuo kaikenlaisen tietämyksen ja tiedon helposti asiakkaiden saataville. Yleisen kirjaston ydintehtäviä ovat kaikenlaiset tietoon, luku- ja kirjoitustaitoon, kasvatukseen ja kulttuuriin liittyvät palvelut. Selkeimpänä esimerkkinä näistä ovat lasten lukutottumusten luominen ja vahvistaminen sekä kaikeskoulun yksilöllisen ja omaehtoisin koulutuksen sekä yleisen koulutuksen tukeminen. Yleisten kirjastojen on varmistettava yhteistyö asiaankuuluvien kumppaneiden kanssa ja palveluiden on oltava fyysisesti kaikkien yhteisön jäsenten saatavilla. Tämän varmistaminen vaatii oikein sijoitettuja kirjastorakennuksia, hyviä luku- ja oleskelutiloja, asiaankuuluvaa tekniikkaa sekä riittävän pitkiä ja käyttäjille sopivia aukioloja.

Yleinen kirjasto on kunnallinen palvelu, mutta kolmannen sektorin tapaan se toimii voittoa tavoittelemattomana. Kirjaston perinteiset toimintamuodot ja arvot, eli lainaustointa, maksuttomuus ja hyvä palvelu ovat edelleen kaikki tallella. Niiden rinnalle on kehitelty myös muunlaisia palvelumuotoja kuten itsepalvelu, omatoimikirjastot. Tämä johtuu toimintaympäristön muutoksesta, eli muun muassa väestömäärän ja sen ikäkauman muutoksesta, lisääntyneistä harrastusmahdollisuuksista ja ei-kirjallisen ajanvietteen lisääntymisestä.

Kirjasto on perinteisesti määritelty yksiköksi, jossa tietoa hankitaan, organisoidaan, levitetään ja säilytetään. Yhä enemmän kirjasto nähdään lisäksi myös tilana (Holmberg ym. 2009, 85-86). Kirjasto on helposti saavutettava julkinen tila, joka voi lisätä kaupungin hyvinvointia, luovuutta ja yleistä kapasiteettia, se on toimeliaisuutta ja kaupunkikultuuria mahdollistava ympäristö. Kirjastot ovat yhä enemmän resursseja uudelle elinkeinotoiminnalle ja kirjastotilan voi jakaa inspiroivaan tilaan, oppimisen tilaan, tapaamistilaan ja esitystilaan. (Suomen kuntaliitto 2016, 63–64.)

Filosofi Sara Heinämaa tiivistää Kirjastolehdessä (Paavola 2016, 15) kirjaston merkityksen tilana ja ammattitaitoisen henkilökunnan ylläpitämänä tasa-arvoisena kohtaamispaikkana: Kirjasto on avoin julkinen tila, jonka ovesta näet aukioloajat, jolloin voit

astua sisään, kuka tahansa oletkin. Sisällä on kirjastoammattilaisten keräämä kokoelma, jota he organisoivat, päivittävät ja esittelevät asiakkaille.” Hän korostaa myös kirjaston maksuttomuutta, sillä jos kaikki julkiset tilat olisivat suuryhtiöiden hallussa, valittaisiin tulijat maksukyvyyn mukaan ja asiakkaiksi haluttaisiin mieluummin maksukykyisiä keski-ikäisiä, kuin esimerkiksi vetelehtivää nuorisoa.

Vuonna 2015 Suomen yleisissä kirjastoissa on ollut lainaajia 1 994 674 ja fyysisiä käyntejä 49 369 464. Tässä on hieman laskua edellisvuoteen, jolloin lainaajia oli 2 031 065 ja fyysisiä käyntejä 50 379 319. Vuonna 2012 vastaavat numerot olivat 2 070 298 ja 52 838 433. (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2016.)

Verkkokäyntien määrä vuonna 2012 oli 58 160 530 ja vuonna 2015 se oli 38 862 259. Henkilötyövuodet (kirjaston palkkaamat) vuonna 2015 olivat 4046,31 ja vuonna 2012 ne olivat 4233,72, eli kaikki mainitut luvut ovat vähenemään päin.

E-kirjojen lainaus vuonna 2015 oli 265 232 ja vuonna 2014 oli 151 082. Tätä aiempia tilastoja ei ole käytössä. (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2016.)

3.2 Palveluiden kehittäminen

Kansainvälinen kirjastojärjestöjen liitto, International Federation of Library Associations eli IFLA, nostaa kehitysohjeissaan esiin tapahtumatoiminnan ja vapaa-ajan aktiviteettien merkityksen kirjastojen tulevaisuudelle. IFLA:n mukaan vapaa-ajan toiminnan järjestäminen on yksi nykyajan kirjaston tärkeimmistä tehtävistä. (IFLA 2001, 30, Leppäkankaan 2010, 7 mukaan.)

Vallon & Häyrisen (2012) mukaan tapahtumilla on selkeä päämäärä, ne ovat tavoitteellisia. Niitä ei järjestetä vain siksi, koska muutkin järjestävät tai koska niin on ollut tapana. Kirjasto ei järjestä tapahtumia pelkästään huvin vuoksi, vaan tapahtumia järjestetään asiakkaiden hankkimiseksi.

Kirjastolla ja kirjaston järjestämällä tapahtumilla on rooli paikkakuntiansa kehityksen ja innovaatioiden moottoreina ja symboleina sekä osana kaupunkien tarinaa. Työelämän murros synnyttää muutosta kirjastoille nimenomaan tilana. (Suomen kuntaliitto 2016, 64-65.)

Hieman vastakkaista näkökulmaa edustaa David McMenemy (2009, Relander & Saartin 2015, 16 mukaan), joka pohtii mitä todella voi saavuttaa korvaamalla instituutio, joka on varmistanut pääsyn tietämykseen, lukemiseen ja oppimiseen jo 150 vuoden ajan sellaisella, joka keskittyy teennäiseen vapaa-ajan kokemukseen. Se vaikuttaa lyhytnäköiseltä ja julkisen hyvän tavoitteiden vastaiselta, jos yhteisö menettää oppimisen paikan ja saa tilalle tilan, jossa matkitaan julkisen sektorin tarjoamia elämyksiä.

Myös Suutari pysyköön lestissään -artikkelissa (2016, 4) kyseenalaistetaan kirjastopalveluiden muuttuminen ja henkilöstön jaksaminen esimerkiksi jatkuvasti lisääntyneen tapahtumatoiminnan paineessa ja pelätään kirjastojen muuttuvan pelkiksi kirjavarastoiksi henkilökunnan kiinnostuksen kohdistuessa muiden alojen ”seksikkäämpiin hommiin”.

3.3. Tapahtumat osana kirjastopalvelua

Tapahtuma on tietyssä paikassa ja tiettyyn aikaan järjestettävä yleisötilaisuus (Korhonen ym. 2015, 7). Kirjastoissa järjestettäviä tapahtumia ovat esimerkiksi kirjailijavierailut, lukupiirit, konsertit, luennot ja nukketeatteriesitykset (Aluehallintovirasto 2016).

Kirjastolain (4.12.1998/904) toisessa pykälässä mainitaan muun muassa, että yleisten kirjastojen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen sekä jatkuvaan tietojen ja taitojen kehittämiseen. Tapahtumien ja nimenomaan kaikille ilmaisten, toisin sanoen verovaroin maksettujen, tapahtumien järjestäminen edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia kaikkeen yllämainittuun. Kirjastoon ja sen organisoimiin tapahtumiin pääsee aina ilman pääsymaksua.

Yhteistyökumppaneiden valinta tapahtumien järjestämiseen on tärkeää, sillä tapahtumat osaltaan luovat organisaation mainetta ja imagoa. Kirjastollakin on brandi tai brändi, eli tuotemerkkiin perustuva mielikuva kirjaston tarjoamista palveluista. Järjestetty tapahtuma viestii organisaation arvoista, ja tapahtuman on oltava linjassa organisaation muun toiminnan kanssa. (Vallo & Häyrinen 2012, 34–35.)

Kuten kolmannen sektorin kanssa tehtävässä yhteistyössä, myös tapahtumien järjestämisessä Helsingin kaupunginkirjasto on ollut edelläkävijä. Jo vuonna 1971 Töölön kirjaston avajaispuheen jälkeen lehdistössä innostuttiin visioimaan tulevaisuuden kirjas-

toa ja muun muassa taidelainausta, elokuvatoimintaa, kielilaboratoriokeskusta. Haaveiltiin mediateekista ja kulttuuritalosta. (Laakso 2010, 184.)

Juuri tähän suuntaan kirjastopalvelut ovat myöhemmin kulkeneet ja visioissa edelleen kulkevat: kirjastot tarjoavat avoimen julkisen tilan kuntalaisille ja yhteisöille. Aineistojen ohella kirjastotoiminnassa panostetaan tietopalveluihin sekä koulutus- ja tapahtumatuotantoon. (Suomen kuntaliitto 2015, 39.)

Kuntaliiton sivistyspoliittisessa ohjelmassa (2015, 40) huomioidaan henkilöstön uudet osaamistarpeet, joita tulee tukea muuttuva ja kansainvälistyvä toimintaympäristö huomioiden. Samassa yhteydessä mainitaan myös vapaaehtoistyö, johon kolmannen sektorin järjestämät tapahtumatkin kuuluvat, kirjaston tilojen käytön laajentamisessa.

Vaikka kirjasto on nonprofit-organisaatio, on markkinointi sille tärkeää. Kirjastot, siinä missä muutkin organisaatiot, pyrkivät lisäämään tuotteidensa, palveluidensa, organisaatioidensa tai ajamiensa asioiden suosiota. Kirjaston tarkoituksena on tarjota palveluita tietyille kohderyhmälle. Markkinoinnin tarve liittyy läheisesti kilpailuun ja kilpailua käydään asiakaskunnan ja muiden sidosryhmien resurssien käytöstä. (Vuokko, 2004, 51.) Kirjasto tarvitsee asiakkaita ja kilpailee niistä kaikkien muiden toimijoiden kanssa.

Kirjastojen tapahtuma-, näyttely- ja koulutustoimintaa on tilastoitu neljä vuotta. Toiminnan määrä on joka vuosi kasvanut. Vuonna 2015 Etelä-Suomen kirjastoissa, joihin tässä tutkimuksessa mukana olevat Heilikirjastot kuuluvat, järjestettiin 12 % enemmän tapahtumia kuin edellisenä vuonna, eli lähes 17 000 erilaista tapahtumaa. Tapahtumien, kuten kirjailijailtojen, lukupiirien, konserttien, luentojen ja nukketeatteriesitysten kävijämäärä kasvoi 5,4 % ja kaikkiaan kirjastojen tapahtumiin osallistui lähes 400 000 henkilöä. Tapahtumien lisäksi kirjastoissa järjestettiin lähes 1 900 näyttelyä sekä käyttäjäkoulutusta runsaalle 153 000 henkilölle. (Aluehallintovirasto 2016.)

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET- JA MENETELMÄ SEKÄ TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tarkastelussa pyrin Heili-kirjastot -kirjastokimppa tutkimuskohteena selvittämään, minkälaisia tapahtumia kirjastot yhdessä kolmannen sektorin kanssa järjestävät, minkälaisia kokemuksia kirjastoilla on yhteistyöstä ja työnjaosta yhteistyön suhteen ja miten tapahtumayhteistyötä voisi jatkossa kehittää. Tavoitteenani on ymmärtää tutkittavaa asiaa eikä tutkimuksen pohjalta voi tehdä yleistettäviä päätelmiä (Hirsjärvi ym. 2014, 161, 181).

Tutkimukseni keskittyy Etelä-Karjalan Heili-kirjastokimppan kahdeksan itsenäisen kunnan kirjastoihin, joihin olen tehnyt kyselyn. Haastattelin tutkimustani varten Etelä-Karjalan Heili-kirjastokimppaan kuuluvaa, kirjastojen tapahtumatoiminnasta vastaavaa henkilökuntaa.

Heili-kirjastokimppa on toiminut vuodesta 2013 asti. Jo sitä ennen yhteinen kirjastojärjestelmä ja kirjastojen välinen seutulainaus toimi Imatran, Joutsenon, Ruokolahden ja Rautjärven kohdalla. Jonkin aikaa tähän ”esikimppaan” kuului myös Puumala, joten yhteistoiminta ylitti myös maakuntarajan.

Lähetin kaikille kahdeksalle Etelä-Karjalan vielä itsenäisten kuntien (Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Imatra, Lappeenranta, Savitaipale, Lemi, Taipalsaari) Heili-kirjastoille kyselylomakkeen (liite 1.), johon kaikki kirjastot vastasivat. Kysymykset olivat avoimia ja niissä pyydettiin vastaajia kertomaan omia kokemuksiaan ja näkemyksiään liittyen kirjaston ja kolmannen sektorin yhteistyöhön tapahtumien järjestämisessä. Muutamia vastauksia tarkensin myöhemmin sähköpostilla ja vapaamuotoisin henkilökohtaisin keskusteluin. Kyseessä oli siis eräänlainen sähköpostitse suoritettu teemahaastattelu puolistrukturoiduin kysymyksin. Tällaisessa teemahaastattelunomaisessa kyselyssä jokainen vastannut kertoo kokemuksistaan omin sanoin, eikä se ole niin tarkka kuin strukturoitu haastattelu, vaikka haastattelun teemat ovat kaikille samat (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48).

Vuonna 2015 Etelä-Karjalan kuntien väkiluvut vaihtelevat välillä 3 073–72 875 ja kirjastojen, henkilökunnan, lainojen tapahtumien ja näyttelyiden määrät vaihtelevat kirjastojen välillä suuresti. (Taulukko 1.) Lappeenrantaan on 2000-luvulla yhdistynyt Joutsenon kaupunki ja Ylämaan kunta. Etelä-Karjalan kirjastojen vuosittaiset asiakasmäärät välillä 36 296–1 011 891 (Etelä-Karjalan liitto ja Suomen yleisten kirjastojen tilastot). Tutki-

muksessa on siis mukana sekä pieniä että melko suuria kirjastoja. Luumäen kunnankirjasto on ainoa Etelä-Karjalan kunnankirjasto, joka ei ole mukana Heili-kirjastokimpassa.

Taulukko 1. Etelä-Karjalan Heilikirjastojen tilastoja 2015 (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2016):

	Imatra	Lappeenranta	Lemi	Parikkala	Rautjärvi	Ruokolahti	Savitaipale	Taipalsaari
Asukasluku	27835	72875	3073	5235	3537	5312	3613	4815
Kirjastot	3	10	1	3	2	1	1	1
Kirjastoammatillinen henkilökunta	17,85	38,26	2	4,6	3,5	4	2	2
Lainat	355710	1011891	362296	54166	44292	68669	54581	68835
Tapahtumat	269	499	24	58	32	9	9	64
Näyttelyt	25	27	0	27	24	10	10	3

Tässä tutkimuksessa on pyritty noudattamaan tutkimuksen tekemisen eettisiä periaatteita (Mäkinen, 2006, 102, 172). Pyrin huomioimaan tutkimuksessa vastaajien anonyymiteetin ja pyrin käsittelemään vastaukset siten, että yksittäiset kirjastot eivät ole niistä tunnistettavissa.

Lähes kaikissa kyselyyni tulleissa vastauksissa mainittiin näyttelyt osana kolmannen sektorin kanssa tehtävää tapahtumatoimintaa, joten näyttelyt mainitaan tutkimuksen tuloksissa ja mielestäni osa näyttelyistä täyttää tapahtuman määritelmän kriteerit. Sen sijaan esimerkiksi kirjastonkäytön- ja tiedonhaun opetus eli käyttäjäkoulutus eivät kuulu tähän tutkimukseen, sillä niiden järjestäminen kuuluu kokonaisuudessaan ammatilliselle kirjastohenkilöstölle.

5 KIRJASTOJEN JA KOLMANNEN SEKTORIN TAPAHTUMAYHTEISTYÖ

5.1. Kolmas sektori tapahtumien järjestäjänä

Yhteistyökumppanien valinnassa kirjaston on huolehdittava myös imagostaan. Eräs kyselyyn vastanneista kertoi kolmannen sektorin olevan kirjastolle helppo yhteistyökumppani. Yhteistyötä ja tapahtumia voi tehdä yhtä lailla kulttuurijärjestöjen, yleishyödyllisten yhdistysten tai minkä tahansa harrastajaporukan kanssa. Yhteistyö on helppo virittää, jos ja kun yhdistys toimii aktiivisesti ja sillä on vastuulliset vetäjät. Ellei yhdistyksellä tai vastaavalla näin ole, ei yleensä yhteydenottojakaan tule. Niinpä kirjastolle on muodostunut kolmannen sektorin suhteen melko vakiintunut verkosto ja luotetut yhdistyskumppanit.

Kirjasto koetaan yhä enemmän yhteisenä ja tilana ja tyypillisin yhteistyön muoto vaikuttaa olevan se, että yhdistys tarvitsee tapahtumalle tilan ja sen kirjastosta saatuaan järjestää tapahtuman. Usein myös kirjasto pyytää yhdistykseltä yhteistyötä tarvitessaan sisältöä, esiintyjä tai osajia omiin tapahtumiinsa.

Esimerkkinä tyypillisestä kolmannen sektorin järjestämästä tapahtumasta on erään kirjaston runotapahtuma. Runoyhdistys tarjosi esitystä kirjastoon, harjoitteli ja esitti sen. Kirjasto järjesti tilan esityskuntoon ja maksoi lehti-ilmoituksen, jonka ryhmä itse teki ja laittoi lehteen sekä hoiti muun tiedotuksen. Tapahtumaan tuli salin täydeltä kuuntelijointa, koska ryhmä oli paikkakunnalla ennestään tunnettu hyvistä esityksistään. Epätyypillistä tässä tapauksessa oli se, että kirjaston ei tarvinnut hoitaa markkinointia ja tiedottamista.

Vaikuttaa siltä, että esimerkiksi Martta-yhdistys on järjestänyt tapahtumia useissa kirjastoissa.

Tyypillinen kirjaston ja kolmannen sektorin yhteistyönä järjestetty tapahtuma on kirjaston joulunavaus. Sen järjestävät kirjasto ja marttayhdistys ja järjestely on toiminut jo 10 vuotta. Joulunavaus on tarkoitettu kirjaston käyttäjille, mutta kaikki muutkin ovat tervetulleita. Kirjasto huolehtii viestinnästä eli laittaa tapahtumasta tietoa kirjaston nettisivuille ja paikallislehteen.

Yhdistykset käyttävät järjestämiään tapahtumia tietenkin myös oman toimintansa markkinoimiseen. Yhdistykset ovat tuoneet esitteitä ja muuta materiaalia kirjastoon ja kertoneet toiminnastaan kirjaston asiakkaille ja kirjasto on laittanut esille aiheeseen liittyviä kirjoja. Lisäksi eri yhdistykset ovat pitäneen tilaisuuksiaan, kuten kokouksiaan, kirjaston tiloissa.

Erilaiset näyttelyt ovat tyypillinen yhteistyömuoto kolmannen sektorin kanssa. Näyttelyitä kyselyyn vastanneiden kirjastoissa olivat järjestäneet esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitto, erilaiset taideyhdistykset, Suomi–Venäjä-seura, Martat ja erilaiset ystävyyssurat. Näyttelyillä on monesti avajaiset, ja eräässä vastauksissa puhuttiin turvapaikanhakijoiden järjestämästä näyttelystä ja näyttelyn vuorovaikutteisista avajaisista. Tällainen avajaistilaisuus täyttää selkeästi tapahtuman kriteerit.

Vaikuttaa siltä, että tapahtumatoiminta ja sitä mukaa yhteistyö kolmannen sektorin kanssa tuo kirjaston tapahtumiin monipuolisuutta. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa mahdollistaa, helpottaa ja rikastuttaa kirjaston tapahtumatoimintaa molempia osapuolia hyödyttäen. Kolmannen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön maksuttomuus tai kulujen kohtuullisuus näyttää olevan kirjastoille tärkeää. Molemmat osapuolet hyötyvät, joten kummankaan ei kannata palveluksistaan tarpeettomasti laskuttaa.

Kirjaston tapahtumille on tyypillistä monimuotoisuus, sisällöt voivat olla melkein mitä vaan. Suurin kysyntä tuntuu olevan pienten lasten tapahtumille, myös seniorit ovat suotuisaa yleisöä, koska pystyvät osallistumaan myös päivätapahtumiin.

Kolmannen sektorin toimijoita on käytetty myös muissa kirjastotöissä kuin tapahtumien järjestämisessä. Eräässä kirjastossa kokeiltiin kirjaston lehtisalin lauantaiaukioloa eri yhdistysten vapaaehtoisten avulla, mutta kävijämäärän vähyyden vuoksi kokeilu lopetettiin.

5.2. Tapahtumayhteistyö

Yksittäistapauksissa kirjasto on osallistunut muualla järjestettävien tapahtumien kustannuksiin, mutta tällöin kirjasto ei ole muuten työllään osallistunut tapahtuman järjestämiseen. Pääsääntöisesti kolmannen sektorin edustajat järjestävät tapahtuman ja kir-

jasto järjestää tilan sekä tiedottaa tai avustaa tiedottamisessa ja toisinaan osallistuu kustannuksiin. Kirjasto mahdollistaa tapahtumia antamalla sopivan tilan, tiedotusosaimisen ja markkinointikanavat yhdistyksen käyttöön.

Joskus kirjasto ottaa yhteyttä kolmannen sektorin edustajiin, mutta useammin yhdistys tai vastaava taho tarjoaa jotain esitystä. Joskus kolmas sektori on pyytänyt paikkaa tapahtumalle, joskus puolestaan kirjasto on pyytänyt jotakuta esiintymään ja järjestämään tapahtumaa.

Vastauksissa tuli esiin myös se, että kirjasto välillä osallistuu tapahtumien ideointiin yhdessä kolmannen sektorin edustajien kanssa. Yhdessä vastauksessa tuotiin esiin kirjaston merkitys sparraajana; kirjaston henkilökunta luo uskoa liian vaatimattomien asiakkaiden ideoille. Kirjasto voi siis toimia ideoinnin suhteen yhteistyössä varsinaisen tapahtuman järjestäjän kanssa ja sen jälkeen joko esimerkiksi yhdistys toteuttaa tapahtuman tai joskus tapahtuma järjestetään muutenkin yhteistyössä sekä kirjaston että kolmannen sektorin edustajan kanssa.

Eräässä vastauksessa painotettiin sitä, että kirjastolle ennestään tuntemattomien yhdistysten kanssa tehdystä yhteistyöstä voi aueta hedelmällinen yhteistyö, joten kirjaston on ennakkoluulottomasti uskallettava ottaa uusia tapahtumia ja uusia järjestäjiä vastaan. Eräässä vastauksessa huomautettiin myös siitä, että toisinaan kirjaston ilmaisia tiloja pyydetään sellaisiin tapahtumiin, jotka eivät ole kirjaston periaatteiden mukaisia.

Vaikuttaa siltä, että pienimpien kuntien kirjastoissa kirjasto ei yleensä itse toimi tapahtumien järjestäjänä tai edes aloitteellisena osapuolena, vaan kirjastoon otetaan yhteyttä kirjaston tilojen saamiseksi jonkin tapahtuman näyttämöksi.

Eräs vastaaja kertoo, että perinteiset kirjasto-ohjelmat, kuten satutunnit, lukukoira ja lukupiiri, ovat kaikki käynnistyneet ulkopuolisen henkilön omasta innostuksesta, mikä on johtanut erinomaiseen yhteistyöhön. Esimerkiksi vaihtuvia taidenäyttelyitä kirjastoon on saatu usein.

Suuremmissa kirjastoissa tarjonta voi olla runsasta. Yhteistyö vaatii ja edellyttää melko aktiivista otetta ja hyvää verkostoitumista. Silti kirjastot voisivat entistä aktiivisemmin myös itse etsiä uusia, mielenkiintoisia yhteistyökumppaneita.

Yhteistyöhön kuuluu myös se, että tapahtumia ideoidaan ja toteutetaan yhdessä kirjaston ja kolmannen sektorin edustajien kanssa tai vaihtoehtoisesti kirjastot toteuttavat

tapahtumat yhdessä laaditun suunnitelman pohjalta. Eräissä vastauksessa kerrottiin kirjaston välillä myös "tukevan" yhdistyksen järjestämää tapahtumaa rahallisesti, koska silloin on mahdollista saada kirjastoon sellaisia esiintyjä, joita ei muutoin kirjastoon pyydetäisi ja kokonaisuutena kuitenkin vähemmin kustannuksin kuin kirjaston järjestäessä tapahtuman pelkästään omin voimin. Yhdistysten edustajilta tulee vihjeitä ajankohtaisista ja asiakkaita kiinnostavista vaihtoehtoista.

Vastauksissa tuli ilmi myös kirjastojen resurssipula:

Vastauksemme on vaatimaton, mutta niin on myös kirjaston panos tapahtumien järjestämiseen - resurssien mukaan mennään tässäkin asiassa.

Osassa kirjastoja näyttää tilanne olevan se, että resurssipulan takia ei kehittämiseen riitä aikaa. Tarvittaisiin enemmän aikaa, enemmän osaamista ja enemmän innostusta, että kirjasto voisi ottaa aktiivisemmän roolin yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa ja tehdä vakiintuneempaa ja säännöllisempää yhteistyötä tapahtumien järjestämisessä. Riittämättömien resurssien takia ei aikaa kehittämiseen kuitenkaan ole.

Kuitenkin monissa vastauksissa tuli esiin, ettei kolmas sektori pääsääntöisesti ole vaa-
tiva yhteistyökumppani, vaan kirjastolta lähinnä "nöyrästi tiedustellaan yhteistyömah-
dollisuuksia". Kirjastoa pidetään luotettavana paikkana, johon yleisön on helppo tulla
eikä kirjastolle aseteta suuria vaatimuksia. Usein pelkkä tilan antaminen ja markkinoin-
tiin osallistuminen riittää.

Eivät ne mitään vaadi, toivovat ehkä enemmänkin.

Esim. shakkikerho ja heidän viikoittainen kokoontumisensa toteutuu ilman, että kirjasto laittaa rikkaakaan ristiin.

Päinvastaisia mielipiteitäkin kyselyssä löytyi. Esimerkiksi tilojen, äänentoiston ja erilais-
ten materiaalin tarve vaikutti vaativalta.

Kokemuksia on, joskus hyvinkin vaativia toiveita.

Yhdessä vastauksessa muistutettiin kirjaston ja kolmannen sektorin työnjaosta, ettei
sen suhteen tapahdu yllätyksiä. Työnjako kirjaston ja yhdistyksen välillä siitä, mitä kir-
jasto tekee ja mitä yhdistyksen edustajat tekevät, on sovittava selvästi.

Kirjaston roolista tapahtumasta vastuullisena muistutettiin vastauksissa:

Kirjastosta on aina jonkun oltava tapahtumassa vastuuhenkilönä emännöimässä tilaisuuksia ja hoitamassa järjestelyjä, tätä ei voi säilyttää vapaaehtoisten harteille. Koska palkkioita ei makseta, vapaaehtoisille on hyvä olla pientä tarjoilua palkaksi vaivannäöstä.

Toisaalta eräässä vastauksessa kerrottiin mainontaan liittyen, että vaikka tapahtumia mainostavat sekä kirjasto että yhdistykset, on lopullinen vastuu mainonnasta kuitenkin tapahtuman järjestäjällä, eli yhdistyksellä.

5.3. Kirjasto tilana

Kaikista vastauksista kävi ilmi, että ennen kaikkea kirjasto on kolmannen sektorin järjestäjille maksuttoman tilan tarjoaja. Etenkään pienillä paikkakunnilla ei ole runsaasti sopivia ja ennen kaikkea ilmaisia tiloja tarjolla tapahtumia varten. Kirjasto on myös lähes kaikille tuttu ja luotettava paikka ja siellä järjestettäviin tilaisuuksiin uskalleta tulla. Pääsääntöisesti yhdistysten tilaisuudet ja tapahtumat ovat kirjastossa.

Joku yhdistys voi tilata kirjastoesityksen heidän kokoontumispaikassa, mutta se on jo erityyppinen tilanne.

Vaikka kirjasto mielellään ottaa tapahtuman tai näyttelyn kirjaston tiloihin, asiassa kuitenkin toimitaan kirjaston ehdoin. Noudatetaan kirjaston sääntöjä ja aukioloaikoja, tyydytään siihen, että pienellä kirjastolla ei ole budjetissa juuri lainkaan varaa mainontaan. Myös kirjaston tilat ovat juuri sellaiset kuin ne ovat: isompaa näyttelytilaa ei ole saatavilla, vaan näyttely rakennetaan olemassa olevan tilan mukaiseksi.

Kirjaston työpanokseen kuuluvat esimerkiksi aikatauluista sopiminen ja tilankäyttöön liittyvät järjestelyt sekä tietysti työpanos muun muassa näyttelyiden pystyttämisessä. Kirjaston ja kirjastohenkilöstön on varmistettava, että järjestettävä tapahtuma sopii luonteeltaan kirjastoon. Tapahtuman pitää olla luonteeltaan neutraali, se ei saa loukata ketään ja sen täytyy fyysisesti sopia kirjaston tiloihin. Täytyy esimerkiksi varmistaa, että myös tapahtuman aikana voi normaalisti asioida kirjastossa.

Hyvänä esimerkkinä kirjastosta tilana oli eräässä vastauksessa luonnonsuojeluyhdistyksen ja kahden eri eläinsuojeluyhdistyksen säännöllinen toiminta, mikä ei vaadi kirjastolta muuta kuin tilat ja pöytiä kirjaston saadessa yhdistyksiltä vastineeksi tapahtumatuotantoa.

Toimivia ja säännöllisiä kuvioita on syntynyt esimerkiksi luonnonsuojeluyhdistyksen ja eläinsuojeluyhdistyksen kanssa. Luonnonsuojeluyhdistys järjestää vuosikokouksensa tyypillisesti kirjaston neuvotteluhuoneessa. Kokouksen yhteydessä järjestetään avoin tilaisuus, jossa asiantunteva luento ja valokuvaesitys. Kirjasto tarjoaa kokoushuoneen maksutta, yhdistys tuottaa kirjastolle tapahtuman ilmaiseksi. Eläinsuojeluyhdistys puolestaan järjestää keräystapahtumia kirjaston ala-aulassa. Yhdistys järjestää tapahtumat itsenäisesti, kirjasto tarjoaa tilan ja kaksi pöytää. Yhdistys tiedottaa keräyksistä mahdollisimman laajalti ja tuo näin yleisöä kirjastoon.

5.4. Tapahtumien markkinointi

Kirjasto useimmiten huolehtii markkinoinnista ja viestinnästä käyttäen hyödyksi esimerkiksi kunnan/kaupungin verkkosivuja, lehtien tapahtumapalstoja ja puffeja, ilmoitustauluja sekä toisinaan myös maksullisista ilmoituksista. Samoin kirjasto huolehtii mahdollisesta tarjottavasta. Kolmannen sektorin edustajille pienikin maksu voi olla kynnyskysymys tapahtuman markkinoinnissa, mutta kirjastot vaikuttavat maksavan lehti-ilmoitukset ja tarjoavan tilan mielellään, jos joku toinen taho huolehtii itse tapahtuman järjestämisestä.

Yhdistysten kanssa toimiessa roolit ovat olleet selkeitä. Yhdistys huolehtii tuottamastaan sisällöstä ja tiedottaa yhdistyksen jäsenille. Kirjasto järjestää puitteet ja tiedottaa mahdollisimman laajalti. Joskus tiedotus on myös päällekkäistä, kun sekä yhdistys että kirjasto toimittavat tietoa medialle. Tätä ei ole kuitenkaan koettu ongelmaksi.

Sen sijaan työnjako ja tiedotusvastuut kirjaston sisällä ovat sekaantuneet joskus. Jos pääasiallinen viestintävastuu kirjastossa on vain yhden tai kahden työntekijän kontolla, on mahdollista että esimerkiksi sairaustapauksissa tiedottaminen unohtuu tai myöhästyy. Jokaiselle tapahtumalle kannattaa ja täytyy nimetä vastuuhenkilö, joka hoitaa viestintää, yhteydenpitoa ja tapahtuman isännöintiä.

Viestinnässä vaikuttaa kirjastoilla olevan edelleen parantamisen varaa. Kaikkien potentiaalisten asiakkaiden tavoittaminen vaikuttaa jopa toivottomalta, vaikka erilaisia tiedo-

tuskanavia on runsaasti. Tilaisuuksien sisällöt ja kohderyhmät vaihtelevat ja viestintäkanavat tulisi valita kunkin kohderyhmän mukaan.

Viestinnässä kirjastolla on edelleen kehittämistä. Koska tilaisuuksien sisällöt ja kohderyhmät vaihtelevat, olisi tiedotustakin kohdennettava tarkemmin eri ryhmille. Kanavat tulisi valita kohdeyleisön mukaan ja huomioida aina myös ko. aihealueen ympärillä toimivat yhdistykset ja kertoa tapahtumasta heille. Yhdistyksiltä voisi myös pyytää tilaisuuksiin ja niiden yhteyteen rikastavaa ohjelmaa/lisämateriaaleja, jolloin tapahtumat voisivat toimia nykyistä paremmin myös yhdistysten jäsenhankinnan apuna.

Tapahtumien suoramarkkinointia kaivattiin eräässä vastauksessa ja yksi kirjastoista on tätä harrastanutkin, eli tiedottanut esimerkiksi sukututkijoille ja reserviupseerikerholle heitä kiinnostavista tapahtumista.

Välillä voisi harrastaa suoramarkkinointia siten, että tiedottaa suoraan tietyille yhdistyksille heitä mahdollisesti kiinnostavasta tilaisuudesta. Varsinkin, jos on epävarma siitä, saadaanko paikalle yleisöä. Tästä esimerkki Mari Mörön puutarhaihainen luento, joka tiedotettiin paikallisille puutarhayhdistyksille ja Martoille. He olivat asiasta kovin otettuja ja tulivat sankoin joukoin paikalle.

Vaikuttaa myös siltä, että iso osa markkinoinnin onnistumisessa on myös sillä, ovatko tapahtuman järjestäjät tai tapahtumassa esiintyvät asiakkaille ennestään tunnettuja.

5.5. Hyvät käytännöt

Hyväksi havaituista käytännöistä tapahtumien järjestämisessä vastauksissa ilmeni esimerkiksi se, että verkostoituminen ja hyväksi havaitut yhteistyökumppanit helpottavat yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Kirjaston tulee hyödyntää niitä voimavarojaan, joissa se on hyvä ja käyttää hyväkseen kontaktejaan niihin paikallisiin yhdistyksiin, joiden kanssa yhteistyö parhaiten sujuu. Tuttujen toimijoiden kanssa työskennellessä saadaan tapahtumiin varmuudella yleisöä paikalle, markkinointi toimii monipuolisesti ja tapahtumien esiintyjät ovat mielenkiintoisia. Ennestään tuttujen yhteistyökumppaneiden kanssa on helppoa tehdä niin kuin ennenkin on tehty, jatkossa pitäisi tehdä vain enemmän ja useammin.

Kirjaston 30-vuotisjuhlapäivässä lähes kaikki meni nappiin. Tapahtumaan koottiin jokaiselle jotakin, esiintyjät taisivat edustaa kolmatta sekä neljättä sektoria, osa

esiintyjistä saatiin maksutta. Järjestelyihin saatiin pienin kustannuksin apua Marttayhdistyksiltä. Tapahtumamainos oli onnistunut, se huomattiin laajemminkin.

Edellä mainitut joulunavaukset ovat malliesimerkki hyvin onnistuneista tapahtumista. Kaikki ovat tehneet osuutensa, tarjottavat ovat maistuneet ja yleisö on mielellään mukana tapahtumassa. Myös järjestäjille jää hyvä mieli tapahtumasta.

Kirjastollekin tärkeä julkisuus, esiintyminen tiedotusvälineissä, mainittiin yhteistyön hyvässä puolissa.

Jos paikalliset tiedotusvälineet vielä huomioivat tilaisuuden, kaikki on mennyt hienosti!

Yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa pidetään hyödyllisenä kirjaston kannalta. Tapahtumayhteistyö lisää kävijämääriä ja tekee kirjastoa tunnetuksi sellaisillekin, jotka eivät yleensä käy kirjastossa. Kirjastot saavat ilmaiseksi tai edullisesti mielenkiintoisia tapahtumia, joilla saattaa olla jo kohdeyleisökin valmiina ja se helpottaa markkinointia. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on monipuolistanut tapahtumatarjontaa, koska kirjastojen resurssit niiden järjestämiseen ovat rajalliset.

5.6 Kokemuksia neljännessä sektorista

Neljäs sektori vaikuttaa olevan melko tuntematon käsite yleisestikin, eikä kirjasto tee tässä poikkeusta; käsite ei ollut useimmille vastaajille ollenkaan tuttu.

Termi on kuultu, mutta työssä se ei ole tullut vastaan millään tavalla. Tapahtumajärjestelyistäkin vastaavat yleensä jonkinlaiset yhteisöt pikemmin kuin yksittäiset perheet tai kotitaloudet.

Osa vastaajista oli kuitenkin ottanut asiasta selvää ja havainnut, että yhteistyötä neljännen sektorin kanssa on tehty. Muutamissa kirjastoissa on yksittäisten asiakkaiden järjestämää toimintaa, jonka voinee laskea neljännen sektorin piiriin kuuluvaksi.

Internetistä löytyvät neljännen sektorin määritelmät kuitenkin jopa hämmensivät vastaajia, ja osa vastaajista ohitti kysymyksen kokonaan.

Yhdessä kirjastossa on aktivoitunut Facebookissa perustettu ryhmä, joka kokoontuu viikoittain kirjastoon tekemään käsitöitä. Tämä on tapahtunut täysin ilman kirjaston osallistumista, vaikka kirjasto myöhemmin on osallistunut ryhmän kokoontumisen markkinoimiseen. Kirjastomummo-toiminta menee tähän kategoriaan myös, samoin ”kirjastokissat” eli kirjastossa järjestetty eläinpäivä. Yhdessä kirjastossa on toiminut vapaaehtoisten järjestämä it-opastajien rinki, jossa kuusi vapaaehtoista opastajaa tarjoaa asiakkaille tunnin henkilökohtaista opastusta tietokoneasioissa kaksi kertaa viikossa. Samassa kirjastossa järjesti geokätköilyä harrastava asiakas tilaisuuden aiheesta.

Neljännän sektorin järjestämä toiminta on kirjastoissa yleisesti ymmärretty yksittäisten asiakkaiden tekemäksi kertaluontoiseksi tai välillä säännöllisesti tapahtuvaksi toiminnaksi.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kolmannen sektorin määrittely on kaikesta lähdekirjallisuudesta huolimatta melko vaikeaa. Etenkin riippumattomuus ja voittoa tavoittelemattomuus ovat häilyviä käsitteitä. Kunnat tekevät paljon sellaistaakin yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa, josta kolmas sektori saa rahaa vastineeksi. Rahan vaihtaessa omistajaa on riippumattomuus aina häilyvää.

Myös tapahtuman määritelmä kirjastoissa vaihtelee. Tapahtumina pidetään myös sellaisia toimintoja, joita ei yleisten kirjastojen tilastoissa tapahtumiksi määritellä. Esimerkkinä näyttelyt.

Kaikki kyselyyn vastanneet olivat yhtä mieltä siitä, että yhteistyö kirjaston ja kolmannen sektorin välillä tapahtumien suhteen on ollut hyödyllistä, myös molempia osapuolia hyödyntävää. Osa kirjastoista on niin pieniä, että omin voimin tapahtumien järjestäminen on käytännössä mahdotonta.

Eri kuntien kirjastoilla vaikuttaa olevan paljon samoja yhteistyökumppaneita, kuten Martat ry., Mannerheimin lastensuojeluyhdistys, erilaiset taide- ja kirjallisuusyhdistykset ja luonnonsuojeluyhdistykset. Kirjastot näyttävät luottavan yhteistyössä jo ennestään tuttuihin ja hyväksi havaittuihin yhteistyökumppaneihin kolmannen sektorin taholta, aivan kuten yhdistykset luottavat kirjastoon luotettavana yhteistyökumppanina ja helposti lähestyttävänä tilana. Kirjastoissa kaivataan myös uusia aluevaltauksia, uudenlaisia yhdistyksiä, ja sen myötä uudenlaista tapahtumatoimintaa.

Työnjako tapahtumien järjestämisessä kirjastojen ja kolmannen sektorin kohdalla vaikuttaa melko selkeältä, eli kirjaston pääasiallinen tehtävä on järjestää tila ja hoitaa osuutensa markkinoinnista. Parhaimmillaan yhteistyö kolmannen sektorin kanssa tapahtumien järjestämisessä sujuu niin hyvin, että kirjastolle koituvan niin sanotun ylimääräisen työn määrä jää vähäiseksi.

Tästä huolimatta kirjastojen resurssipula mainittiin muutamassa vastauksessa. Ehkä kirjastoissa pitäisi entistä enemmän pohtia sitä miten väheneviä resursseja kohdennetaan. Henkilökunta ei välttämättä aina ole valmis hyväksymään uusia toimintamuotoja, joille vapautuisi resursseja esimerkiksi joidenkin palveluiden omatoimiseksi muuttamisella. Vaikuttaa siltä, että osa kirjastoista pitää kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä työtä lisäävänä, vaikka ideaalitulanteessa asia on juuri päinvastoin. Voi siis

olla, että resurssipulaan ja työmäärän lisääntymiseen vedotaan myös siksi, että kirjastoissa ei haluta myöntää niitä työnkuvan muutoksia, joita kirjastoalalla on tapahtunut siinä missä muillakin työpaikoilla.

Kirjaston ja kolmannen sektorin yhteistyössä ei ole kyse palkkatyön korvaamisesta vapaaehtoistoiminnalla. Kirjastohenkilöstön aika eikä monesti myös osaaminen riitä kaikkiin niihin tapahtumiin, joita haluttaisiin järjestää ja joihin ei budjetissa ole erillistä rahaa. Silloin voittoa tavoittelemattoman toimijan kanssa tehty yhteistyö on melkein ainoa ratkaisu.

Neljäs sektori ei tällä hetkellä vielä ole kovin tuttu käsite kirjastoissa. Vaikuttaa siltä, että neljäs sektori toimijana on vasta tulossa kirjastoihin. Järjestäytyneeseen kolmannen sektoriin verrattuna neljäs sektori on muodoltaan pop-up-tyyppinen, kertaluontoiseen toimintoihin keskittyvä vapaamuotoinen toimija. Neljäs sektori näkyy muun muassa asiakkaiden Facebookissa perustamana käsityökerhona, joka kokoontuu asiakkaiden omasta aloitteesta kirjastossa ja kirjaston rooli on ainoastaan tarjota kokoontumiselle tila.

Tapahtumamäärien jatkuva lisääntyminen ei ole kääntänyt kirjastojen lainaus- ja kävijämääriä nousuun, mutta todennäköisesti ilman tapahtumien järjestämistä määrät olisivat laskeneet vielä enemmän. Erikoista on, että kirjastojen verkkokäynnit ovat kaikesta digitalisoitumisesta huolimatta laskeneet myös. Ainoastaan e-kirjojen lainaus on vuodesta 2014 vuoteen 2015 kasvanut räjähdysmäisesti.

Monet tunnetut tapahtumat ovat muodostuneet oman alueensa kärkituotteiksi. Esim. Pori, Savonlinna ja Kuhmo ovat tunnettuja jazzista, oopperasta ja kamarimusiikista ja niiden ympärille rakennetuista tapahtumista. (Iso-Aho & Kinnunen 2011.) Ehkä joskus on mahdollista, että jonkun kirjaston kolmannen sektorin kanssa järjestämät hienot ja tyylikkääät tapahtumat tulevat olemaan tärkeä osa koko kunnan tai kaupungin identiteettiä.

Kaikista kirjaston uusista toimintamuodoista huolimatta kirjastohenkilökunta vaikuttaa edelleen arvostavan suuresti myös aivan perinteisiä kirjastotyön muotoja myös tapahtumien järjestämisessä, eli kirjailijavierailuita ja muita kirjallisuusaiheisia tapahtumia. Olisi mielenkiintoista saada lisää tutkimustietoa siitä, minkälaisia tapahtumia asiakkaat kirjastolta eniten haluavat, vai haluavatko tapahtumia ensinkään, sekä siitä mitä asiakkaat pitävät kirjaston ydinpalveluna, mihin kirjaston kannattaa vähä resurssejaan kes-

kittää ja minkäläistä erityisosaamista kirjastossa asiakkaiden mielestä jatkossa eniten tarvitaan.

Tapahtumien määrä kasvaa jatkuvasti, mutta kirjailijavierailuilla ja muilla kirjallisuus- & kulttuuriohjelmilla on edelleen tärkein sija. Niitä kirjastolta odotetaan ja niihin tietty yleisö uskollisesti osallistuu.”

LÄHTEET

- Aluehallintovirasto 2016. Etelä-Suomen yleiset kirjastot 2015. Tilastotietoja Etelä-Suomen yleisistä kirjastoista vuonna 2015. Viitattu 1.10.2016
<http://www.avi.fi/documents/10191/7082478/Etel%C3%A4-Suomen+kirjastojen+tilastoraportti+2015+SA.pdf>
- Balden, C.; Kennell, J.; Abson, E.; Wilde, N. 2012. Events management. An introduction. London and New York. Routledge Taylor & Francis Group. Viitattu 4.10.2016
https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=BXvZBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=events+management+an+introduction+bladen+kennell+abson&ots=c0EdR9EzZQ&sig=x-DzztbMrvrCN20TjrO84oHezm8&redir_esc=y#v=onepage&q=events%20management%20an%20introduction%20bladen%20kennell%20abson&f=false
- Drucker, P.F. 2008. Voittoa tavoittelemattoman organisaation johtaminen. Käytäntö ja periaatteet. Helsinki: Talentum.
- Etelä-Karjalan liitto 2016. Väkiluku kunnittain. Viitattu 20.9.2016 ja 2.10.2016
http://www.ekarjala.fi/liitto/wp-content/uploads/2013/10/2.1-Vakiluvun-kehitys-E-K-kunn-1995_2015_20352.pdf
- Harju, A. 2010. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. 2. painos. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Heinonen, J. 2001. Japanin hyvinvointimalli vaikeuksissa. Yhteiskuntapolitiikka 66 2/2001. Viitattu 21.5.2016. <http://www.stakes.fi/yp/2001/2/012heinonen.pdf>
- Heiskanen, I.; Kangas, A.; Mitchell, R. 2015. Taiteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, hallinta ja lainsäädäntö. Helsinki. Tietosanoma
- Helander, V. 1998. Kolmas sektori. Käsitteistä, ulottuvuuksista ja tulkinnoista. Saarijärvi: Gaudeamus
- Hietala, H.; Kahri, T.; Kairinen, M.; Kaivanto, K. 2016. Työsopimuslaki käytännössä. 6. uudistettu painos. Helsinki: Talentum
- Hirsjärvi, S.; Remes, P.; Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi S.; Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Holmberg, K.; Huvila, I.; Kronqvist-Berg, M.; Nivakoski, O.; Widén-Wulff, G. 2009. Kirjasto 2.0. Muuttuva osallistumisen kulttuuri. Helsinki. BTJ.
- Iso-Aho, J.; Kinnunen, J. 2011. Tapahtumatuotannon palapeli. Näkökulmia merkityksiin, muutokseen ja kehittämiseen. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Jyväskylän yliopisto 2016. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Kolmas sektori. Viitattu 11.11.2015 <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>
- Kaupunkiaktivismi 2016. Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana-hankkeen foorumi: Viitattu 21.5.2016 <https://kaupunkiaktivismi.wordpress.com/kasitteita/>
- Kirjastolaki 4.12.1998/904.
- Koivu, I. 2013. Vapaaehtoistyö kirjastoissa. Uhka vai mahdollisuus. Kirjastolehti 24.10.2013. Viitattu 16.12.2015 <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/artikkeli/272/vapaaehtoistyö-kirjastossa-uhka->

vai-mahdollisuus/?category=10 , viitattu 16.12.2015

Korhonen, H.; Korkalainen, K.; Pienimäki, T.; Rintala, S. 2015. Tapahtumajärjestäjän opas. Laurea julkaisut I. Laurea ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.10.2016
<https://www.laurea.fi/tiedotteet/Documents/58%20Tapahtumaj%C3%A4rjest%C3%A4j%C3%A4n%20opas.pdf>

Laakso, M. Kansanvalistajasta kansalaisen olohuoneeksi. Helsingin kaupunginkirjasto 1940-2005. 2010. Helsinki: Helsingin kaupunginkirjasto.

McMenemy, D. 2009. Telling a true story or making it up: Discourse on the effectiveness of the bookshop model for public libraries. Library Review, Vol. 58 Iss: 1

Mäenpää, A. 2014.: Älykkään erikoistumisen mittaaminen. Opinnäytetyö. Vaasan yliopisto. Viitattu 21.5.2016. <http://www.obotnia.fi/assets/1/Regionalutvecklingsenheten/smart-spec/Älykkaan-erikoistumisen-mittaaminen-Antti-Maenpaa.pdf>

Mäkinen, O. Tutkimusetiikan ABC. 2006. Helsinki: Tammi.

Möttönen, S.; Niemelä, J. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uuden muodot. 2005. Jyväskylä: PS-kustannus.

Paavola, Juha. Mikä on kirjaston merkitys? Kirjastolehti 4/2016. 2016.

Patentti- ja rekisterihallitus 2016. Lukumäärät yhdistysrekisterissä ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisterissä. Viitattu 19.9.2016
<https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/lukumaaratyhdistysrekisterissajauuskonnollistenyhdyskuntienrekisterissa.html>

Perustuslaki 11.6.1999/731

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori ja julkinen valta. Kunnallisan kehittämissäätöön tutkimusjulkaisu, nro 61. Kunnallisan kehittämissäätö.

Raninen, A.; Raninen, T.; Toni, I.; Tornaesus, G. 2008. Mathildan muodonmuutos. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry. WSOY oppimateriaalit Oy.

Relander, J.; Saarti, J. (toim.) 2015. Kirjaston kuolema. Helsinki: BTJ Finland oy. Avain.

Rifkin, J. 1997. Työn loppu – Teknologia, työpaikat, tulevaisuus. Helsinki: WSOY.

Sadeniemi, M. (toim.) 1983. Nykysuomen sanakirja – Osat V ja VI S-Ö. 8. painos. Porvoo: WSOY.

Sanderlius, N. (toim.) 2016. Hyötyä, tietoa, elämyksiä. Kirjastojen vaikuttavuuden ulottuvuuksia. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Sivistyksen suunta 2025. Kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelma. 2015. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Viitattu 2.5., 19.9. ja 20.9.2016 <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedote.aspx?groupId=acc4708f-8224-435f-ae40-c7073e29d1b8&announcementId=2e902dc4-8896-4706-a950-8994ee81cc13>

Suutari pysyköön lestissään 2016. Kirjastolehti 4/2016. KirjastoPro-liite.

Säärelä, R. 2011. Kansalaistoimijoiden kirjastot. Tapaustutkimus Pormestarinluodon ja Väinölän kirjastuvista, Kankaan kamarikirjastosta ja Pispalan kirjastotalosta. Opinnäytetyö. Oulun seudun

ammattikorkeakoulu. Viitattu 21.5.2016

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35828/Saarela_Riikka.pdf

Unescon yleisten kirjastojen julistus. 1994. Suomen Unesco-toimikunta. Viitattu 1.10.2016

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kansainvaelliset_asiat/kansainvaelliset_jaerjestoet/unesco/sopimukset/Liitteet/unescon_kirjastojulistukset.pdf

Vallo, H.; Häyrynen, E. 2012. Tapahtuma on tilaisuus. Tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen, Helsinki: Tietosanoma oy.

Vallin, I. 2015. Kansalaisjärjestöjen ja kansalaistoimijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet säädösvalmisteluprosessissa. Opinnäytetyö. Tampereen yliopisto. Viitattu 21.5.2016
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97997/GRADU-1442838632.pdf>

Vuokko, P. 2004. Nonprofit-organisaatioiden markkinointi. Porvoo: WSOY

Kysymykset

YLEINEN TASO

Kerro yleisesti kirjastonne yhteistyöstä kolmannen sektorin (järjestöt, yhdistykset yms. voittoa tavoittelemattomat organisaatiot) kanssa. Esim:

-minkälaista yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa on

-kenen aloitteesta yhteistyö on lähtenyt

-onko yhteistyö hyödyllistä kirjaston kannalta

TAPAHTUMAT YHTEISTYÖN KOHTEENA

Kerro minkä tahojen kanssa olette olleet yhteistyössä tapahtumien järjestämisessä.

-kuvaile järjestettyjä tapahtumia tarkemmin, esim. aihe, sisältö, kohderyhmä, vastuut, viestintä

-missä yhteistyötapahtumia on järjestetty, onko teillä kokemusta yhteistyötapahtumista, jotka on järjestetty muualla kuin kirjaston tiloissa

ROOLITUS

Kerro hyvistä käytännöistä yhteistyössä sekä yhteistyön haasteista.

-miten kuvailisit kirjaston ja kirjastohenkilöstön roolia yhteistyössä

-kuvaile kolmannen sektorin kirjastolle asettamia vaatimuksia

-kuvaile hyvin onnistunutta tapahtumaa ja kerro miksi tapahtuma mielestäsi onnistui

-millä tavalla yhteistyötä voisi kehittää

NELJÄS SEKTORI

Onko käsite neljäs sektori tuttu kirjastossanne? Jos on, niin mistä yhteydestä?